

Sygn. akt IV KKN 462/97

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2001 r.

Sąd Najwyższy w Warszawie - Izba Karna na rozprawie w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN – Jacek Sobczak

Sędziowie: SSN – Przemysław Kalinowski

SSN – Lidia Misiurkiewicz (spr.)

Protokolant – Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej – Krzysztofa Parchimowicza

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2001 r.

sprawy **T. S. i E. S.**

skazanych z art. 265 § 1 dkk i in.

z powodu kasacji, wniesionych przez obrońcę skazanych T. S. i E. S.

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w N.

z dnia 3 kwietnia 1997 r., sygn. II Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N.

z dnia 29 listopada 1996 r., sygn. II K [...]

- 1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Wojewódzkiego w N. i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N. – w stosunku do T. S.**

i E. S. a także na podstawie art. 536 kpk w zw. z art. 435 kpk uchyla wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 29 listopada 1996 r. sygn. II K [...] – w odniesieniu do J. B. i S. S. i przekazuje sprawę wyżej wymienionych oskarżonych do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N.,

2. zarządza zwrot opłat od kasacji – T. S. i E. S..

U Z A S A D N I E N I E

Wyrokiem Sądu Rejonowego w N. z dnia 29 listopada 1996 r. uznani zostali za winnych:

1. T. S. tego, że „w okresie od maja 1994 r. do listopada 1994 r. w N. będąc zatrudniony jako administrator cmentarza komunalnego w N. wydał zgodę S. S. na budowę grobowca po uiszczeniu opłat, w miejsce grobu R. L. mimo, iż od czasu jej pochowania nie upłynęło 20 lat, po czym na zlecenie dokonał budowy tego grobowca dopuszczając się znieważenia prochów w miejscu spoczynku zmarłej R. L., a następnie namówił E. i S. S. do sporządzenia podrobionych dokumentów w postaci oświadczenia J. B. – w celu stworzenia pozorów legalności swego, działania, działając tym na szkodę A. i J. L. i za to skazany na podstawie art. 197 § 1 dkk i art. 18 § 1 dkk w zw. z art. 265 § 1 dkk w zw. z art. 10 § 2 kk, przy czym na podstawie art. 265 § 1 dkk w zw. z art. 10 § 3 dkk Sąd wymierzył oskarżonemu 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby. W oparciu o przepis art. 75 § 1 dkk wymierzono oskarżonemu 500 złotych grzywny, a na podstawie art.

42 § 1 dkk orzeczono karę dodatkową zakazu sprawowania funkcji administratora cmentarza na okres 2 lat;

2. E. S. tego, że w listopadzie 1994 r. w Ś. działając wspólnie i w porozumieniu z J. B. i S. S. dokonała podrobienia dokumentów w postaci oświadczenia J. B. i umowy kupna sprzedaży grobu R. L. przez wpisanie wcześniejszej daty sporządzenia tych dokumentów tj. 25 maja 1994 r. w celu stworzenia pozorów ich autentyczności i użyciu ich jako autentycznych w Urzędzie Gminy w C. czym działała na szkodę A. i J. L. i za to na podstawie art. 265 § 1 w zw. z art. 54 dkk skazana na karę 500 złotych grzywny.

Nadto powyższym wyrokiem uznani zostali za winnych:

3. J. B. tego, że w listopadzie 1994 r. w Ś. rejonu n. działając wspólnie i w porozumieniu ze S. i E. S. dokonał podrobienia dokumentów w postaci oświadczenia i umowy kupna – sprzedaży grobu ziemnego poprzez ich antydatowanie w celu użycia ich jako autentycznych w Urzędzie Gminy w C., a zawierając w tych dokumentach nieprawdziwe dane wprowadził w błąd pracowników w/w Urzędu w zakresie przysługujących mu uprawnień do grobu ziemnego R. L. i w ten sposób wyłudził poświadczenie nieprawdy w przedmiocie scedowania praw do tego grobu na rzecz S. S. umożliwiając jej wybudowanie w miejscu wymienionego grobu, grobowca rodzinnego pomimo, iż od czasu pochowania wymienionej nie upłynęło 20 lat czym działał na szkodę A. i J. L. i za to skazany na podstawie art. 265 § 1 dkk i art. 267 dkk w zw. z art. 10 § 2 dkk i na podstawie art. 265 § 1 dkk w zw. z art. 10 § 2 dkk przy zastosowaniu art. 73 § 1 oraz art. 74 § 1 dkk oraz art. 75 § 1 dkk Sąd wymierzył oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby oraz 300 złotych grzywny.
4. S. S. tego, że – w miesiącu listopadzie 1994 r. w Ś. działając wspólnie i w porozumieniu z J. B. i E. S. dokonała podrobienia dokumentów w postaci

oświadczenia J. B. i umowy kupna – sprzedaży grobu R. L. poprzez wpisanie wcześniejszej daty sporządzenia tych dokumentów, tj. 25.05.1994r. w celu stworzenia pozorów ich autentyczności, użycia ich jako autentycznych w Urzędzie Gminy w C., czym działała na szkodę A. i J. L. i za to na podstawie art. 265 § 1 w zw. z art. 54 dkk skazana na karę 300 złotych grzywny.

Opisany wyżej wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył apelacją obrońca oskarżonych – E. S. i T. S. zarzucając obrazę prawa materialnego i przepisów postępowania mające wpływ na treść orzeczenia oraz błąd w ustaleniach faktycznych i wniósł o uniewinnienie wyżej wymienionych dwojga oskarżonych od zarzucanych im czynów (k. 228).

Sąd Wojewódzki w N., wyrokiem z dnia 3 kwietnia 1997 r. sygn. II Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w stosunku do T. S. i E. S..

Ten wyrok Sądu Wojewódzkiego zaskarżył w trybie kasacji obrońca E. S. i T. S. i zarzucając

- „rażące naruszenie prawa materialnego przez uznanie, że czyny oskarżonych wyczerpują ustawowe znamiona przestępstw określonych w przepisach art. 265 § 1 i 197 § 1 kk, ponadto przez uznanie, że przedmiotowa umowa oraz oświadczenie są „dokumentami” w rozumieniu art. 120 § 13 kk,
- rażące naruszenie przepisów postępowania, w szczególności przepisu art. 4 § 1 kpk, przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny w sposób dowolny, przy czym uchybienia powyższe skutkowały bezpośrednio na wynik postępowania, albowiem zaskarżonym wyrokiem utrzymano w mocy wyrok skazujący oboje oskarżonych”, wniósł
- „o zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę wyroku Sądu I instancji i uniewinnienie oskarżonych od zarzucanych im czynów”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Niezależnie od treści całej kasacji, w której jednocześnie zarzuca się obrazę prawa materialnego i procesowego – w rzeczy samej sprowadzającej się do zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia przez naruszenie – zdaniem autora kasacji – art. 4 § 1 dkpk, zarzut kasacji obraży art. 265 § 1 dkk przez uznanie, że czyny oskarżonych wyczerpują znamiona tego przestępstwa jest zasadny. Co prawda rażące naruszenie ustawowych znamion przestępstwa z art. 265 § 1 dkk kasacja upatruje przede wszystkim w uznaniu, że będąca przedmiotem zarzutu umowa i oświadczenie są „dokumentami” w rozumieniu przepisu art. 120 § 13 dkk, co jak słusznie wykazał Sąd odwoławczy nie jest zarzutem trafnym, to nie sposób w ogóle nie podzielić zarzutu rażącego naruszenia prawa materialnego przez przyjęcie, że działanie skazanych E. S. i T. S. wyczerpywało ustawowe znamiona przestępstwa określonego w art. 265 § 1 dkk (art. 270 § 1 kk).

Podkreślić przy tym należy, że sformułowane zarzuty w tym przedmiocie mają taką formę, że nie wychodząc poza granice kasacji należało zarzut w tym zakresie uwzględnić (rażące naruszenie prawa materialnego przez uznanie, że czyny oskarżonych wyczerpują ustawowe znamiona przestępstw określonych w przepisach art. 265 § 1 ...).

Jak wynika z ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, w pełni akceptowanych przez Sąd odwoławczy, umowa kupna – sprzedaży grobu R. L. i oświadczenie J. B., mające charakter dokumentów, w rzeczy samej sporządzone zostały przez E. i S. S. w porozumieniu z J. B. przy czym zawierały nieprawdę przez wpisanie wcześniejszej daty ich sporządzenia „w celu stworzenia pozorów ich autentyczności i użycia ich jako autentycznych ...” (k. 224 i k. 249).

Okoliczności tej nie sposób kwestionować. Ustalenia w tym przedmiocie, wbrew twierdzeniom autora kasacji, nie naruszają reguł postępowania, zostały

dokładnie omówione i ocenione przez orzekające w sprawie Sądy – pierwszej i odwoławczej instancji.

Nie ulega wątpliwości, że gdyby w zakresie ustaleń faktycznych w tym przedmiocie zostały naruszone przepisy postępowania, zarzut jednoczesnego naruszenia prawa materialnego byłby zarzutem oczywiście bezzasadnym.

Chybiony jest również zarzut obrazy art. 197 dkk w odniesieniu do T. S.. Zarówno Sąd Rejonowy jak i Sąd odwoławczy w sposób prawidłowy (k. 222-224 i k. 249v) przyjęły, że fakt postawienia grobowca na zlecenie S. S. w oparciu o fikcyjne dane – w miejscu pochówku zmarłej R. L. stanowił znieważenie miejsca spoczynku tej zmarłej.

Błędnie jednak – jak podniesiono na wstępie – Sądy obu instancji przyjęły, nie dokonując w tym zakresie żadnych ustaleń, że sposób w jaki doszło do sporządzenia umowy kupna – sprzedaży grobu R. L. i oświadczenia J. B. realizował znamiona przestępstwa z art. 265 § 1 dkk (art. 270 § 1 kk).

Z niekwestionowanych ustaleń obu Sądów wynika, że oba wyżej wymienione dokumenty były antydatowane, nie sporządzone w dacie na nich uwidocznionej a dopiero po wybudowaniu grobowca w miejscu pochówku R. L..

Art. 265 kk z 1969 r. (podobnie jak art. 270 § 1 kk) przewiduje dwie postaci fałszowania dokumentów – podrobienie i przerobienie.

Dokument jest podrobiony wówczas, gdy nie pochodzi od tej osoby, w imieniu której został sporządzony, zaś przerobiony jest wtedy, gdy osoba nieupoważniona zmienia dokument autentyczny.

Przez podrobienie dokumentu należy więc rozumieć sporządzenie dokumentu polegające na zachowaniu pozorów, że pochodzi on od innej osoby; przerobienie dokumentu zachodzi wówczas, gdy nadano mu inną treść od autentycznej. Stanowisko zarówno doktryny jak i orzecznictwa w tym przedmiocie jest utrwalone i jednoznaczne.

Z treści zarzutów postawionych E. S. a także nie objętych kasacją – J. B. i S. S. wynika, że podrobienie przez nich dokumentów w postaci oświadczenia J. B. i umowy kupna – sprzedaży grobu R. L., do czego E. i S. S. namówił T. S., polegało na wpisaniu wcześniejszej daty sporządzenia tych dokumentów (25 maja 1994 r.).

Oczywiście błędny jest pogląd, że dla bytu przestępstwa z art. 265 § 1 dkk nie musi zaistnieć fakt fizycznego dokonania niezgodnych z prawdą poprawek oraz, że fałszowanie dokumentu mające znaczenie prawne może polegać także na zawarciu w owym dokumencie danych, czy okoliczności nie odzwierciedlających rzeczywistego stanu rzeczy.

Dla realizacji znamion podrobienia (czy przerobienia) dokumentu nie ma znaczenia czy jego treść odpowiada stwierdzanemu w nim stanowi faktycznemu. Okoliczność ta ma znaczenie tylko w wypadku tzw. fałszu intelektualnego, który przewiduje art. 266 § 1 dkk (art. 271 § 1 kk) a nie art. 265 kk z 1969 r.

Podniesiona kwestia nie była w ogóle przedmiotem jakichkolwiek ustaleń i ocen zarówno Sądu Rejonowego jak i Sądu odwoławczego i dlatego zachodziła potrzeba uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Wojewódzkiego w N. jak i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w N. w stosunku do T. S. i E. S. i jednocześnie potrzeba uchylenia wyroku Sądu Rejonowego (nie zaskarżonego apelacją) – w oparciu o przepis art. 536 kpk w zw. z art. 435 kpk – wobec J. B. i S. S. z powodu tych samych względów, które przemawiały za uchyleniem wyroków w odniesieniu do T. S. i E. S. i przekazania sprawy wyżej wymienionych oskarżonych do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N..

Należało bowiem wykazać w oparciu o jakie przesłanki orzekające w sprawie Sądy uznały, że wyżej wymienieni oskarżeni realizowali ustawowe znamiona przestępstwa z art. 265 § 1 dkk.

W związku z treścią wyroku opłata od kasacji wniesiona przez E. S. i T. S. podlega zwrotowi (art. 527 § 4 kpk).

Przewodniczący: SSN (Jacek Sobczak)

Sędziowie: SN (Przemysław Kalinowski)

SN (Lidia Misiurkiewicz)

aw

f/es